

Г. І. Басав

намеснік дэкана ф-та журналістыкі БДУ
прафесар каф. тэхналогій камунікацыі
і сувязей з грамадскасцю, к. філал. н., дацэнт

РОЛЯ СРОДКАЎ МАСАВАЙ ІНФАРМАЦЫІ Ў СУЧАСНЫМ МІЖКУЛЬТУРНЫМ ДЫЯЛОГУ

Паколькі сродкі масавай інфармацыі з'яўляюцца носьбітамі культурных каштоўнасцей, яны аказваюць непасрэдны ўплыў на грамадскую думку адносна сваёй і іншых культур. Патэнцыял выкарыстання СМІ вельмі вялікі, таму што ў іх адлюстроўваюцца ўсе аспекты жыццядзейнасці людзей, прадстаўнікоў розных культур, усе кантэксты міжкультурнага ўзаемадзеяння. У сучасным грамадстве пад уплывам СМІ фарміруецца медыяпрасторы міжкультурнага ўзаемадзеяння — віртуальная адукацыя, у межах якой адбываецца ўзаемадзеянне суб'ектаў розных культур і фарміраванне, удакладненне і перадача асноўных сэнсавых узораў/прыкладаў іншай культуры. Дзякуючы СМІ ў сучаснай камунікатыўнай прасторы магчымы ўдзел самай шырокай аўдыторыі. Таму сродкам масавай інфармацыі належыць вядучая роля ў рашэнні праблем міжкультурных зносін і міжкультурнага дыялогу.

На думку С. Г. Тэр-Мінасавай, «змяшэнне народаў, моў, культур дасягнула небывалага размаху, і як ніколі востра паўстае праблема выхавання цярынасці да чужых культур, абуджэння цікавасці і павагі да іх» [1, с. 9]. Чалавецтва сутыкаецца з такімі сацыяльнымі з'явамі, як няроўнасць стартавых магчымасцей, фундаментальныя адрозненні ў культуры і ладзе жыцця народаў Захаду і Усходу, знікненне мноства традыцый, звычаяў, стыляў паводзін, праблема прызнання іншых культур. Гэтыя супярэчнасці, якія часам набываюць характар канфліктнасці, абумоўлены пэўнымі прычынамі. З аднаго боку, макракамунікацыя ў грамадстве заўсёды накіравана на абмен ідэямі, інфармацыяй, каштоўнасцямі, на сацыялізацыю, інтэграцыю культур. З другога боку, узніклі падставы, якія змяняюць дынаміку культуры ў самых глыбінных яе асновах:

– беспрэцэдэнтная па маштабах магчымасць аб'яднання масавых аўдыторый дзякуючы прымяненню новых тэхналогій: ад ратацыйнай прэсы, кіно і радыё да інтэрнэту;

– урбанізацыя і індустрыялізацыя, якія прыводзяць да таго, што грамадства становіцца мабільным, нестабільным, без кара-

нёў, адчужаным і, значыць, лёгка маніпулюемым праз каналы масавых камунікацый.

У сувязі з пашырэннем міжкультурных кантактаў грамадству неабходны спецыялісты рознага профілю з высокім узроўнем сацыякультурнай кампетэнцыі, з развітым пачуццём эмпатыі і талерантнасці, якія валодаюць навыкамі міжкультурнай камунікацыі. Гэта тлумачыцца тым, што сучаснае грамадства характарызуецца памнажэннем, паскарэннем і глабалізацыяй камунікацыі. Рост камунікацыі дае новыя магчымасці, якія вызываюць людзей ад папярэдніх абмежаванняў, механізмаў сацыяльнага кантролю і прымусу, ствараюць падставы для свабоднага развіцця асобы.

Адсюль і супярэчнасць ролі і магчымасцей сродкаў масавай інфармацыі і камунікацыі. Яны могуць садзейнічаць дыялогу і ўзбагачэнню культур, а могуць ператварыцца ў інструмент інфармацыйнага насілля. У значнай ступені гэта залежыць ад прафесійнай кампетэнтнасці журналістаў і спецыялістаў сродкаў масавай камунікацыі, істотным складнікам якой з'яўляецца кампетэнтнасць камунікатыўная.

Новыя формы тэлекамунікацый і з'яўленне міжнародных карпарацый, якія распараджваюцца сродкамі масавай інфармацыі, развіццё сучасных транспартных і электронных сродкаў сувязі спарадзілі немагчымыя ў мінулым культурныя патокі глабальнага маштабу, уключаючы рух аб'ектаў, знакаў і людзей як у рэгіянальнай, так і ў міжкантынентальнай прасторы. Тэхналагічная рэвалюцыя зрабіла магчымымі прамыя (непасрэдныя) кантакты мільёнаў людзей, прыналежных да розных культур.

У гэтым кантэксце важным паўстае пытанне міжкультурнай камунікацыі. Міжкультурная камунікацыя грунтуецца на працэсе сімвалічнага ўзаемадзеяння паміж індывідамі і групамі, культурныя адрозненні якіх можна распазнаць. Успрыманне і стаўленне да гэтых адрозненняў уплываюць на выгляд, форму і вынік кантакту. Кожны ўдзельнік культурнага кантакту карыстаецца сваёй уласнай сістэмай правіл, якія функцыянуюць такім чынам, каб даслаць і атрымаць пасланні маглі быць закадзіраваны і раскодзіраваны. Прыкметы міжкультурных адрозненняў могуць быць інтэрпрэтаваныя як адрозненні вербальных, паравербальных і невербальных кодаў у спецыфічным кантэксце камунікацыі. На працэс інтэрпрэтацыі, акрамя культурных адрозненняў, уплываюць узрост, гендарная прыналежнасць, прафесія, сацыяльны статус камуніканта. Таму ступень міжкультурнасці

кожнага канкрэтнага акта камунікацыі звязаная з талерантнасцю, прадпрымальнасцю, асабістым вопытам яго ўдзельнікаў.

Б. С. Ерасаў вылучае два асноўныя навуковыя падыходы да праблемы міжкультурнай камунікацыі: інструментальны і рэфлексуючы. Першы скіраваны на дасягненне практычнага выніку (паспяховай адаптацыі індывідаў у іншародным асяроддзі і стварэнне метадыкі навучання эфектыўным міжкультурным зносінам). Другі дае магчымасць разглядаць змены ў культуры і асобе, якія адбываюцца ў выніку сустрэчы з «іншым», перспектывы развіцця здольнасці асобы да міжкультурнай камунікацыі. Асновай гэтага падыходу з'яўляецца ідэя неабходнасці захавання самабытнасці і ў той жа час узаемадзеяння культур [2, с. 443–444].

У сучасных умовах працэсы глабалізацыі і міжкультурнай камунікацыі неаддзельныя адно ад аднаго. Сярод фактараў, якія вызначаюць асаблівасці міжкультурнай камунікацыі ва ўмовах глабалізацыі, можна вылучыць наступныя:

- змяненне канцэпцыі прасторы і часу;
- рост культурнага ўзаемадзеяння;
- з'яўленне новых суб'ектаў (актараў) транснацыянальных сувязей;
- павелічэнне ўзаемазалежнасці і ўзаемаўплыву розных культур;
- пашырэнне і размыванне (рэлятывізацыя) ідэнтычнасці чалавека [3, с. 10]. Свет становіцца ўсё больш інтэграванай прасторай і адзінай сістэмай [4, с. 27].

Медыясфера знаходзіцца ў транзітыўным стане і ўяўляе сабой прастору ўзаемадзеяння сілавых палёў розных культурных і субкультурных традыцый ў выглядзе сутыкненняў, проціборства, эклектычнага спалучэння ці арганічнага сінтэзу каштоўнасна-сэнсавых, тэхніка-арганізацыйных і змястоўных комплексаў. Бязмежны доступ да сусветнага патоку інфармацыі не з'яўляецца гарантыяй яе атрымання і правільнай інтэрпрэтацыі. СМІ ў эпоху інфармацыйнага грамадства і глабалізацыі істотна ўплываюць на фарміраванне мадэлі свету і становяцца тым сацыяльным інстытутам, які адыгрывае галоўную ролю ў паспяховасці міжкультурнай камунікацыі. Азначым, што жыццёвы цыкл інфармацыі ўключае ў сябе некалькі фаз пераўтварэнняў, пры гэтым розныя фактары прымяняюцца не толькі з боку камунікатараў, але і з боку рэцыпіентаў. Паспяховасць міжкультурнай камунікацыі ў такім выпадку залежыць ад якаснай апрацоўкі інфармацыі з абодвух бакоў. Неабходна ўлічваць, што паспяховасць зваротнай сувязі (яна

проявляющая в виде распада структуры с массмедиа в социальных сетях, в комментариях, что приводит к кризису в сфере коммуникации (на примере ситуации с кампаниями в г. д.), в большей степени складывается на коммуникатора, таму что ясная задача факта, а таксама их отделение от меркантильного эксперта обеспечивают больше релевантные задачи современных агрегаторов.

У разнастайнасці функцыянавання працэсаў міжкультурнай камунікацыі вылучаецца роля сродкаў масавай інфармацыі, якія з сацыяльнага інстытута, што служыць інфарматарам, ператварыліся ў магутны сінергетычны механізм, які забяспечвае грамадства інструментамі інтэрпрэтацыі, камунікацыі і адаптацыі. Правільнае выкарыстанне новых медыяфарматаў, што магчыма праз аналіз алгарытмаў іх функцыянавання і ацэнку ступені ўплыву на іх законаў псіхалогіі ўспрымання і паводзін індывідаў, дазволіць аблегчыць працэсы інтэграцыі паміж культурнымі адзінкамі, а таксама прыядзе да планавага ўбудавання філасофіі мультыкультуралізу ў сацыякультурнае асяроддзе сучаснага грамадства [5, с. 355].

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Тер-Минасова, С. Г. Язык и межкультурная коммуникация / Тер-Минасова С. Г. — М. : Слово/Slovo, 2000. — 262 с.
2. Ерасов, Б. С. Социальная культурология / Б. С. Ерасов. — М. : Аспект Пресс, 2000. — 591 с.
3. Тангалычева, Р. К. Теории и кейсы межкультурной коммуникации в условиях глобализации : монография / Р. К. Тангалычева. — СПб. : Алетей, 2012. — 246 с.
4. Robertson, R. Globalization: Social Theory and Global Culture / R. Robertson. — London, 1992.
5. Чижик, А. В. Влияние системы новых медиа форматов на формирование пространства межкультурной коммуникации / А. В. Чижик // Культура и цивилизация. — 2017. — Том 7 № 6А. — С. 347–357.

УДК 004

Е. М. Вербович

учащаяся 3 курса, 445 группы
УО «Минский государственный колледж технологии
и дизайна легкой промышленности», г. Минск

МОБИЛЬНОЕ ПРИЛОЖЕНИЕ КАК ВИД СОВРЕМЕННЫХ МЕДИА

В работе представлен проект мобильного приложения «Пешеход», которое предназначено для организации пешеходных туров по нашей стране,